

# IDEAPARK OULU – TULEVAISUUDEN TURVALLINEN KAUPPAKESKUS

Eveliina Häli

8/2018

## Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Eveliina Häli		Poliisi (AMK) / 20162	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Ideapark Oulu – Tulevaisuuden turvallinen kauppakeskus		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Olavi Kujanpää		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö on osa Oulun Ideaparkin kesällä 2017 käynnistämää hanketta, jonka tarkoitus on koota yhteen eri viranomaisten näkökulmia ja toimintamalleja kauppakeskuksiin kohdistuvista tulevaisuuden mahdollisista turvallisuusriskeistä. Opinnäytetyössä kartoitetaan, miten Oulun Ideapark on varautunut yleisen järjestyksen ja turvallisuuden haasteisiin ja rikoksiin. Lisäksi selvitetään, miten turvallisuutta voitaisiin parantaa ja millaisiin turvallisuusriskeihin lähitulevaisuudessa tulisi varautua.</p> <p>Tutkimus on toteutettu teemahaastattelujen avulla. Tiedon keräämiseksi on perehdytty aiheeseen liittyvään lainsäädäntöön, kirjallisuuteen, aiemmin tehtyihin kauppakeskusten turvallisuuteen liittyviin tutkimuksiin ja Oulun Ideaparkin sisäisiin materiaaleihin.</p> <p>Oulun Ideaparkin turvallisuudesta huolehtivat omalta osaltaan vartijat. Lisäksi valvontakameroista, kulunvalvonnasta ja rikosilmoitinvalvonnasta koostuva nykyaikaiseen tekniikkaan perustuva kuorisuojaus on varsin toimiva ja tarkoituksenmukainen.</p> <p>Lähitulevaisuuden turvallisuusriskit tulevat olemaan samoja kuin nykyiset ja niihin voidaan varautua ainoastaan parantamalla nykyistä turvallisuustilannetta. Merkittävin kehittämistarve Oulun Ideaparkilla on turvallisuuteen liittyvien asioiden dokumentoinnissa, mikä vaatisi henkilöresurssien kasvattamista. Tämä puolestaan edesauttaisi nykyaikaisen turvallisuudenhallintajärjestelmän laajemmassa käyttöönotossa. Riskikartoitukseen perustuvan turvallisuussuunnitelman pitäisi olla riittävän laaja ja ajantasainen. Turvallisuutta parantaisi myös Oulun Ideaparkissa työskentelevien turvallisuuskoulutuksen ja viranomaisyhteistyön kehittäminen.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
32	Elokuu 2018	Amk2015ONT	
Avainsanat			
kauppakeskukset, turvallisuus, yleinen järjestys ja turvallisuus, riskiarviot, turvallisuussuunnittelu, turvallisuuskoulutus, viranomaisyhteistyö			

## SISÄLLYS

<b>1 JOHDANTO .....</b>	<b>3</b>
1.1 Näkökulma ja aiheen rajaaminen .....	3
1.2 Keskeiset käsitteet .....	4
1.2.1 Kauppakeskus .....	4
1.2.2 Turvallisuus .....	5
<b>2 TUTKIMUSOTTEET JA -MENETELMÄT .....</b>	<b>6</b>
2.1 Kvalitatiivinen tutkimusote .....	6
2.2 Kvantitatiivinen tutkimusote .....	7
<b>3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS .....</b>	<b>7</b>
3.1 Lähtökohta ja tutkimusongelma .....	7
3.2 Tutkimuksen toteutus .....	7
<b>4 AIHEESEEN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ .....</b>	<b>9</b>
4.1 Poliisilaki .....	9
4.1.1 Yleinen järjestys ja turvallisuus .....	9
4.2 Järjestyslaki .....	10
4.3 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista .....	10
4.3.1 Vartijat .....	11
4.3.2 Järjestyksenvalvojat .....	11
<b>5 TURVALLISUUS KAUPPAKESKUKSISSA .....</b>	<b>13</b>
5.1 Kauppakeskus Myyrmannin räjähdys .....	14
5.2 Kauppakeskus Sellon murhat .....	15
5.3 Kauppakeskusturvallisuuteen liittyviä projekteja ja hankkeita .....	15
<b>6 IDEAPARK OULUN NYKYINEN TURVALLISUUSTILANNE .....</b>	<b>16</b>
6.1 Toimintaympäristö .....	16
6.2 Tunnettuihin turvallisuusriskeihin varautuminen .....	17
6.3 Liikennejärjestelyt .....	18
6.4 Yleisötilaisuudet .....	19
<b>7 IDEAPARK OULUN TURVALLISUUDEN KEHITTÄMINEN .....</b>	<b>19</b>
7.1 Riskikartoitus ja turvallisuussuunnitelma .....	20
7.1.1 Rikostorjuntasuunnitelma .....	20
7.1.2 Vaativat erityistilanteet .....	21
7.1.3 Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien omavalvonta .....	21
7.2 Turvallisuusjohtaminen .....	22
7.3 Turvallisuudenhallintajärjestelmä .....	22
7.4 Työntekijöiden turvallisuuskoulutus .....	22
7.5 Viranomaisyhteistyö .....	24

7.6 Järjestystä ylläpitävät henkilöt .....	25
<b>8 POHDINTA .....</b>	<b>26</b>
8.1 Johtopäätökset ja jatkotoimenpiteet .....	26
8.2 Työn luotettavuus .....	28
8.3 Ammatillinen kasvu ja kehittyminen .....	29
<b>LÄHTEET .....</b>	<b>30</b>

# 1 JOHDANTO

Oulun Ideapark käynnisti kesällä 2017 hankkeen, jossa tarkastellaan kauppakeskuksiin kohdistuvia tulevaisuuden mahdollisia uhkatilanteita, onnettomuuksia sekä turva-aukkoja. Hankkeessa on tarkoitus koota yhteen eri viranomaisten näkökulmia ja toimintamalleja. Tähän liittyen Oulun Ideapark tarjosi opinnäytetyön aiheen poliisiopiskelijalle, pelastustoimen päällystööpiskelijalle ja ensihoitajaopiskelijalle.

Itselleni oli helppo lähteä mukaan kyseiseen hankkeeseen, sillä aviomieheni Petri Häli on Oulun Ideaparkin kauppakeskusjohtaja. Toimeksiantaja toivoi, että hankkeeseen osallistuvilla olisi paikallistuntemusta, ja itsekin halusin tehdä opinnäytetyön, joka liittyisi jollain tapaa Oulun alueeseen ja josta voisi olla myös minulle hyötyä, mikäli toiveitteni mukaisesti työllistyisin kotiseudulleni.

Aihe on ajankohtainen, sillä sekä kansallisesti että kansainvälisesti turvallisuustilanne on muuttunut paljon viime aikoina. Kuten kaikki kauppakeskukset, myös Oulun Ideapark on entistä enemmän paikka, jonne tullaan vain viettämään aikaa ja viihtymään, ja tämä tuo omat haasteensa myös turvallisuudelle.

Opinnäytetyössäni kartoitan Oulun Ideaparkin nykypäivän turvallisuustilannetta ja selvitän, miten turvallisuutta voitaisiin parantaa jo nyt. Lisäksi selvitän, millaisiin turvallisuusriskeihin tulevaisuudessa olisi syytä varautua. Näihin kolmeen tutkimuskysymykseen vastaamista varten olen perehtynyt aiheeseen liittyvään lainsäädäntöön, kirjallisuuteen, aiemmin tehtyihin kauppakeskusten turvallisuuteen liittyviin tutkimuksiin ja Oulun Ideaparkin sisäisiin materiaaleihin sekä haastatellut kolmea asiantuntijaa.

Oulun Ideapark koostaa opinnäytetöistämme myöhemmin Tulevaisuuden turvallinen kauppa-keskus -ohjeen, sekä eräänlaisen vain viranomaiskäyttöön tarkoitetun kohdekortin, joka voidaan jakaa esimerkiksi poliisin johtokeskukseen. Korttiin merkitään poliisin, pelastustoimen ja ensihoidon kannalta oleellisia tietoja, kuten pankkiautomaatit ja niiden huoltoreitit, yösäilöt, kaasupullot ja ovien sisäänkäyntimerkinnot. Tämän hankkeen jälkeen Oulun Ideapark teettää mahdollisesti vielä syvällisempiä jatkoselvityksiä kauppakeskusturvallisuuden liittyen.

## 1.1 Näkökulma ja aiheen rajaaminen

Tarkastelen aihetta pelkästään poliisin näkökulmasta jo yksistään sen vuoksi, että samasta aiheesta tehdään opinnäytetyöt myös pelastustoimen ja ensihoidon näkökulmista. Keskityn työssäni siihen, millaisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ongelmiin ja rikoksiin Oulun Ideaparkin olisi syytä varautua.

Tarkastelen sitä, miltä turvallisuus näyttää kauppakeskuksen kannalta, enkä perehdy niinkään siihen, miten yksittäiset kauppakeskuksen tiloissa vuokralla olevat eri alojen liikkeet

tai asiakkaat turvallisuuden kokevat. Tulevaisuuden rajaan lähitulevaisuuteen, eli noin 3-5 vuoden päähän, koska turvallisuustilanne muuttuu nykyään nopeasti.

## **1.2 Keskeiset käsitteet**

### **1.2.1 Kauppakeskus**

Suomen kauppakeskusyhdistyksen mukaan kauppakeskus määritellään seuraavasti:

- Kauppakeskus muodostuu liike-tilasta, jossa myymälät ja palvelut avautuvat sisään-  
pään käytäville tai keskusaukiolle.
- Vuokrattavan liike-tilan määrä on yhteensä vähintään 5000 neliötä.
- Kauppakeskuksessa on vähintään 10 myymälää.
- Kauppakeskuksessa on yksi tai useampi ankkuri- tai veturiyrittäjä ja joukko avainyri-  
tyksiä sekä muita myymälöitä ja palveluita.
- Palvelut voivat olla joko kaupallisia tai julkisia.
- Yksittäisen yrityksen osuus liike-tilan kokonaismäärästä on korkeintaan puolet.
- Kauppakeskuksella on yhteinen johto ja markkinointi. (2018, 157.)

Oulun Ideapark muodostuu tällä hetkellä kuvan 1 mukaisesti kahdesta eri liike-tilasta, jotka  
tullaan yhdistämään vuoden 2018 aikana (Häli 2018). Vuokrattavaa liike-tilaa Oulun Ideapar-  
kissa on 30 150 neliötä (Suomen kauppakeskusyhdistys ry 2018, 121). Myymälöitä on yh-  
teensä 61 kappaletta, joista ankkuriyrityksiä ovat esimerkiksi H&M, Tokmanni ja Stadium  
Outlet (Häli 2018).



Kuva 1. Oulun Ideaparkin päärakennuksesta erillinen ensimmäinen laajennus valmistui kaksi vuotta Oulun Ideaparkin avaamisen jälkeen vuonna 2016. Toinen laajennus yhdistää kyseiset liiketilat ja sen on määrä valmistua tänä vuonna. (kuva: Ideapark Oulu 2018)

Suomen kauppakeskusyhdistyksen mukaan Oulun Ideapark on Suomen 19. suurin kauppakeskus (2018, 13). Kävijöitä Oulun Ideaparkissa oli vuonna 2017 neljä miljoonaa, ja tänä vuonna määrä ylittyy (Häli 2018).

### 1.2.2 Turvallisuus

Turvallisuudella tarkoitetaan vaarojen, uhkien, riskien ja onnettomuuksien puuttumista (Teperi 2014, 11). Turvallisuus voidaan jakaa myös subjektiiviseksi, eli yksilön kokemaksi turvallisuudeksi, ja objektiiviseksi, eli toimintaympäristöön sekä yhteiskuntaan liittyväksi turvallisuudeksi (Waitinen & Halttunen 2016, 5).

Suomen kielessä on vain yksi turvallisuutta tarkoittava sana, mutta englannin kielessä on kaksi eri termiä: *safety* ja *security*. Näistä ensimmäistä käytetään puhuttaessa onnettomuuksista ja jälkimmäistä silloin, kun tapahtumaan liittyy tahallisuutta ja suunnitelmallisuutta. (Waitinen & Halttunen 2016, 6.)

*Security* tarkoittama kova turvallisuus voidaan jakaa edelleen ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen. Kovan sisäisen turvallisuuden ytimessä ovat viranomaiset, joilla on laajat valtuudet toimia, kun jotain tapahtuu, eli lähinnä poliisi ja rajavartiolaitos. (Paatero 2016, 15.)

Elinkeinoelämän keskusliiton (luettu 22.5.2018) yritysturvallisuuden mallissa turvallisuus on jaettu eri osa-alueisiin, joita ovat muun muassa tieto-, henkilöstö-, ympäristö- ja toimitilaturvallisuus. Mallin mukaan väärinkäytösten ja poikkeamien hallinnan osa-alueessa on kyse organisaation toiminnan, henkilöstön ja omaisuuden suojaamisesta sisä- ja ulkopuolisia toimijoita vastaan. Tähän osa-alueeseen kuuluvat siis myös rikosriskit, joihin opinnäytetyössäni keskityn. Elinkeinoelämän keskusliiton sivuilla todetaan myös, ettei turvallisuus ole pysyvä olotila, vaan jatkuva prosessi. Näin ollen jatkuvalla toiminnan kehittämisellä on iso merkitys.

## **2 TUTKIMUSOTTEET JA -MENETELMÄT**

Tutkimusaineistoa koottaessa kysymykset kohdistuvat enemmän tai vähemmän määrälliseen tai laadulliseen puoleen, ja näistä painotuksista riippuvat myös analyysimenetelmät (Dey 1993, 28). Laadullinen eli kvalitatiivinen ja määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusote eivät ole toisiaan poissulkevia vaan toisiaan täydentäviä ja tukevia suuntauksia ja eroavat toisistaan siinä, mistä näkökulmasta tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan ja millaista aineistoa tarkastelu edellyttää (Hirsjärvi ym. 2004).

Opinnäytetyöni pohjautuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Esittelen seuraavassa tarkemmin kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusotetta sekä kvalitatiivisessa tutkimusotteessa käyttämäni tutkimusmenetelmää.

### **2.1 Kvalitatiivinen tutkimusote**

Kvalitatiivisen tutkimusotteen tavoitteena on tulkita, ymmärtää ja antaa merkityksiä tutkitaville asioille, jotka ovat sanallisesti ilmaistavia tietoja (Hirsjärvi ym. 2004). Erilaiset haastattelut ja kyselyt sopivat tiedon hankkimiseksi tutkimuksen pohjaksi silloin, kun tarvitaan sellaista tietoa, joka koskee henkilöiden asenteita, kokemuksia ja havaintoja. Haastattelut voidaan luokitella sen mukaan, millaista etäisyyttä tutkija pitää kohteeseensa ja millaisia tiedon analysointimenetelmiä käytetään. (Heinonen ym. 2013, 37.)

Mielestäni paras lähestymistapa tiedon hankkimiseksi opinnäytetyössäni oli teemahaastattelu. Ennen haastatteluja mietin muutamia aihepiirejä, joista halusin haastateltavan kanssa keskustella ja tietää tämän näkemyksen asiaan. Tällaisia teema-alueita olivat esimerkiksi Oulun Ideaparkin nykyiset turvallisuusratkaisut, turvallisuuskoulutus ja tulevaisuuden turvallisuuskäymät Oulun Ideaparkin kannalta. Teemahaastattelu antoi myös mahdollisuuden syventää haastattelua haastateltavan vastausten perusteella. Haastateltavat ovat omien alojensa asiantuntijoita, joten teemahaastattelu mahdollisti jokaisen haastateltavan substanssi-osaamisen huomioimisen erikseen.



## 2.2 Kvantitatiivinen tutkimusote

Kvantitatiivista tutkimusotetta käytetään silloin, kun on mahdollista määritellä numeraalissa muodossa olevia muuttujia, joita halutaan tarkastella tilastollisesti (Hirsjärvi ym. 2004). Vilkan mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytettäviä menetelmiä ovat kyselylomake, systemaattinen havainnointi sekä valmiiden rekistereiden ja tilastojen käyttö (2005, 73).

Opinnäytetyössäni tarkoitukseni oli kvalitatiivista tutkimusotetta tukemaan ja täydentämään käyttäen kvantitatiivista tutkimusotetta selvittämällä poliisin rekistereistä Oulun Ideaparkiin kohdistuneiden poliisitehtävien lukumääriä vuosittain ja tehtävälajeittain. En kuitenkaan saanut tähän tutkimuslupaa, joten en voinut kyseisiä historiatietoja hyödyntää enkä analysoida, vaikka sainkin valmiita tilastoja aiheeseeni liittyen Oulun poliisilaitoksen rikostiedustelu- ja analyysiyksiköstä.

## 3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

### 3.1 Lähtökohta ja tutkimusongelma

Opinnäytetyöni on toteutettu Ideapark Oulun toimeksiantamana. Ideapark Oulun kauppakeskusjohtaja Petri Hälin mukaan Oulun Ideapark on kerran joutunut uhkauksen kohteeksi, jossa uhattiin paitsi kauppakeskusta myös kauppakeskusjohtajan perhettä. Tämän jälkeen toimeksiantaja käynnisti kesällä 2017 hankkeen, jossa perehdytään kauppakeskuksen turvallisuuteen. Hankkeessa on toimeksiantajan mukaan tarkoitus selvittää kauppakeskuksiin kohdistuvia mahdollisia tulevaisuuden uhkatilanteita, onnettomuuksia sekä turva-aukkoja eri viranomaisten näkökulmista. Esimerkkikohteena käytetään Oulun Ideaparkia, joten alueen paikallistuntemus on hyödyksi. Kyseiseen hankkeeseen liittyen Ideapark Oulu tarjosi opinnäytetyön aiheen poliisiopiskelijalle, pelastustoimen päällystöopiskelijalle sekä ensihoidon opiskelijalle.

### 3.2 Tutkimuksen toteutus

Ensimmäisen kerran tapasimme toimeksiantajan edustajien kauppakeskusjohtaja Petri Hälin, johdon assistentti Salla Sarkkisen ja toimistotyöntekijä Niko Järvelän sekä pelastustoimen opinnäytetyöntekijä Emilia Kuosmasen ja ensihoidon opinnäytetyöntekijä Tero Kinnusen kanssa 2.10.2017, jolloin tutustuimme Oulun Ideaparkin tiloihin ja toisiimme. Toimeksiantajan edustajat kertoivat Oulun Ideaparkin taustoja ja tarkemmin siitä, mitä he opinnäytetöiltämme toivovat. Sovimme, että tapaisimme parin kuukauden kuluttua uudelleen, jolloin esittelisimme opinnäytetyösuunnitelmat.

Suunnitelman tekemistä varten etsin aiheeseeni liittyvää kirjallisuutta ja perehdyin siihen. Melko pian oli selvää, että lähestyisin aihettani kvalitatiivisella tutkimusotteella, jotta saisin kerättyä toimeksiantajaa hyödyttävää asiantuntijatietoa. Toinen tapaamisemme Oulun Ideaparkissa oli 1.12.2017, jolloin jokainen esitteli oman suunnitelmansa. Toimeksiantaja

kommentoi ideoitamme ja sovimme jatkosta. Kolmannen kerran tapasimme Oulun Ideaparkissa 26.3.2018, jolloin kävimme läpi opinnäytetöidemme sisällön lisäksi jokaisen tavoiteaikataulua opinnäytetyön valmistumiselle. Seuraava palaverimme tulee olemaan syksyllä 2018, jolloin esittelen valmiin opinnäytetyöni.

Tutkimussuunnitelman tekemisen jälkeen tutustuin kauppakeskusten turvallisuuteen liittyviin asioihin ja selvitin Oulun Ideaparkin turvallisuuden ja erilaisiin rikoksiin varautumisen nykytilaa. Tätä varten tarkastelin Oulun Ideaparkin intranet-sivustoa ja turvallisuuden toiminnanohjausjärjestelmää sekä haastattelin turvallisuuspalveluita Oulun Ideaparkille tarjoavan Securitas Oy:n palveluesimiestä Matti Alataloa, joka toimii Securitas Oy:llä Oulun Ideaparkin kohdevastaavana. Haastattelu kesti reilun tunnin, ja se pidettiin Oulun Ideaparkin toimistotilassa. Tein tästä ja kaikista muistakin haastatteluista muistiinpanot, joita olen hyödyntänyt opinnäytetyötä kirjoittaessani.

Kauppakeskusjohtaja Petri Häliä haastattelin useaan kertaan opinnäytetyötäni varten sekä hänen toimistollaan että meillä kotona. Keskustelimme aiheesta myös puhelimesta ja vaihdoimme sähköposteja.

Saadakseni entistä paremman kuvan Oulun Ideaparkin turvallisuustilanteesta kävin läpi Kauppakamarin teettämän Yritysten rikosturvallisuus 2017 -selvityksen, jonka kyselyyn myös Oulun Ideapark osallistui, sekä Sisäasiainministeriön vuonna 2011 julkaiseman Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen -raportin. Näistä nousi paljon ajatuksia siitä, miten Oulun Ideaparkin turvallisuutta voitaisiin parantaa.

Nykytilan selvittämisen jälkeen tarkoitukseni oli haastatella asiantuntijoita, joilla voisi olla näkemystä siitä, miten turvallisuustilanne tulee Oulun Ideaparkissa muuttumaan ja mitä Oulun Ideaparkissa pitäisi ottaa huomioon, jotta se olisi mahdollisimman turvallinen kauppakeskus tulevaisuudessa. Aikatauluhaasteiden vuoksi en kuitenkaan onnistunut sopimaan haastattelua Oulun poliisilaitoksen ylikomisario Arto Aution kanssa, jolta olisin halunnut kysyä ennen kaikkea viranomaisyhteistyöstä.

Oulun seudun ammattiopiston turvallisuusalan opettaja Marko Koivikon kanssa haastattelun kuitenkin sain sovittua, ja häneltä sainkin paljon asiantuntijanäkemyksiä aiheeseen. Marko Koivikko on aiemmin toiminut muun muassa FinnHEMS Oy:n turvallisuuspäällikkönä ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa projektipäällikkönä. Töiden ohessa Marko Koivikko suorittaa parhaillaan liiketalouden ylempää korkeakoulututkintoa turvallisuusjohtamisesta ja aiemmin hän on suorittanut muun muassa turvallisuusalan perustutkinnon. Lisäksi Marko Koivikko on jo pitkään ollut Suomen Pelastusalan keskusjärjestö ry:n valtuuston jäsen. Marko Koivikkoa haastattelin hänen kotonaan työhuoneen rauhassa hieman yli kaksi tuntia.

Haastattelin myös Matti Alataloa ja Petri Häliä siitä, miten he näkevät tulevaisuuden. Koska aihe on varsin laaja, johtopäätösten tekemisen lisäksi pohdin sitä, mitä tulevaisuudessa kannattaisi selvittää syvällisemmin.

## 4 AIHEESEEN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

### 4.1 Poliisilaki

Käsittelen Oulun Ideaparkiin liittyvää turvallisuutta poliisin näkökulmasta, joten poliisilakia on syytä käydä läpi siltä osin kuin se määrittelee poliisin tehtävät. Poliisilain 1 luvun 1 §:n (22.7.2011/872) mukaan ”Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.”

Poliisi huolehtii yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta esimerkiksi partioimalla, hoitamalla hälytystehtäviä, neuvomalla ja puuttumalla lainvastaiseen toimintaan. Poliisin poliisilaissa määritellyn toiminnan tarkoitus on varmistaa ihmisten ja ympäristön turvallisuus. Tähän kuuluu oikeudenloukkausten ja häiriöiden ennalta estämisen lisäksi jo tapahtuneiden oikeudenloukkausten ja häiriöiden poistaminen ja selvittäminen. (Sisäministeriö, luettu 25.6.2018.) Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisellä tarkoitetaan tahallisten rangaistavien tekojen lisäksi tuottamuksellisten ja jopa tuottamuksesta riippumattomien menettelyjen estämistä, mikäli ne uhkaavat yksilön, yhteiskunnan tai yhteisön suojattavia etuuksia (HE 330/2010).

#### 4.1.1 Yleinen järjestys ja turvallisuus

Yleinen järjestys ja turvallisuus on erittäin keskeinen käsite poliisille kuuluvissa tehtävissä. Yleisellä järjestyksellä ja turvallisuudella on myös merkittävä vaikutus yleisten paikkojen kuten kauppakeskusten turvallisuuteen, joten käsitteen ymmärtäminen on tärkeää.

Yleinen järjestys tarkoittaa normaalin tilan säilymistä pääasiassa yleisillä paikoilla. Normaalitila puolestaan tarkoittaa sitä, ettei rauhaa häiritä enempää kuin aika, paikka ja muut olosuhteet huomioiden on soveliaista. Rauhaa ei saa häiritä ihmisten enemmistöä loukkavalla huonolla käytöksellä, ja nykyajan moniarvoisessa yhteiskunnassa ihmisten on siedettävä hyvinkin erilaisia tapoja. (HE 20/2002.)

Sana yleinen viittaa paitsi järjestykseen myös osaksi siihen, että tarkoitus on säilyttää järjestys yleisillä paikoilla (HE 20/2002). Yleisillä paikoilla tarkoitetaan omistussuhteista riippumatta yleisesti käytettäviksi tarkoitettuja tai tosiasiallisesti yleisesti käytettäviä paikkoja. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi tiet, kadut, jalkakäytävät, torit, puistot, uimarannat, urheilukentät, hautausmaat sekä yleisön käytössä olevat rakennukset, kulkuneuvot, virastot, toimistot ja ravintolat. Kotirauhan suojaamat paikat eivät ole yleisiä paikkoja. (Poliisi, luettu 25.6.2018.) Yleisestä järjestyksestä on kyse kuitenkin myös esimerkiksi silloin, kun yksityisalueella tapahtuva toiminta häiritsee yleistä aluetta (HE 20/2002).

Turvallisuus viittaa myös yksittäisen henkilön turvallisuuteen ja turvallisuuteen yksityisessä paikassa (HE 224/2010). Turvallisuudella tarkoitetaan ihmisten mahdollisuutta pelkäämättä ja kenenkään estämättä käyttää heille kuuluvia perusoikeuksia. Kyse on lähinnä henkilökoh-  
taisen koskemattomuuden suojasta, minkä lisäksi kyse on suojasta omaisuuteen ja muihin perusoikeuksilla suojattuihin oikeushyviin kohdistuvia loukkauksia vastaan. (HE 20/2002.)

Käsitteet yleinen järjestys ja turvallisuus ovat sidoksissa toisiinsa, sillä epäjärjestys luo turvattomuutta. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden käsite on joustava ja saa merkityssisältöä sitä koskevien kielto- tai käskynormien yhteydessä. (HE 20/2002.)

## **4.2 Järjestyslaki**

2000-luvun alussa voimaan tullut järjestyslaki korvasi kuntien hyvinkin erilaiset järjestys-  
säännöt. Järjestyslain tarkoituksena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, ja se kos-  
kee yleisesti käytettäviä paikkoja. (Poliisi, luettu 20.6.2018.)

Ihmisillä on oikeus pelkäämättä ja kenenkään estämättä käyttää perusoikeuksia yleisillä pai-  
koilla. Perusoikeuksiin kuuluu esimerkiksi oikeus oleskella ja liikkua rauhassa yleisillä pai-  
koilla. (Poliisi, luettu 24.6.2018.)

Järjestyslain 2 luvun 3 §:n 1 momentin (27.6.2003/612) mukaan yleisen järjestyksen häirit-  
seminen tai turvallisuuden vaarantaminen on kielletty metelöimällä, pelkoa herättävällä uh-  
kaavalla käyttäytymisellä, ampumalla, esineitä heittämällä, tai muulla vastaavalla tavalla.  
Edellä kuvattu toiminta on kielletty myös yksityisellä paikalla, mikäli se häiritsee tai vaa-  
rantaa turvallisuutta yleisellä paikalla. (JärjL 2:3.2.)

## **4.3 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista**

Yksityiset turvallisuuspalvelut ovat lisääntyneet voimakkaasti 1980-luvulta alkaen (Sisämi-  
nisteriö, luettu 27.6.2018). Palvelut ovat paitsi täydentäneet viranomaisten toimintaa myös  
vastanneet sellaisiin yksityisten tahojen turvallisuustarpeisiin, joissa viranomaistoiminta ei  
perinteisesti ole ollut keskeisessä asemassa (HE 22/2014). Myös Oulun Ideapark hankkii  
turvallisuuspalveluita yksityiseltä turvallisuuspalveluiden tarjoajalta.

Yksityisen turvallisuusalan toiminnan muotoja Suomessa ovat pääsääntöisesti vartioimislii-  
ketoiminta, järjestyksenvalvonta, turvasuojaus, turvatarkastukset sekä turvakonsultointi ja  
turvallisuussuunnittelu. Turvasuojaukseen kuuluvat rakenteelliset suojaukset, kuten lukot, ja  
sähköiset valvontajärjestelmät. (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018.)

Yksityisistä turvallisuuspalveluista säädetyn lain (1085/2015) tavoitteena on varmistaa yk-  
sityisten turvallisuuspalveluiden laatu ja luotettavuus sekä kehittää viranomaisten ja yk-  
sityisten turvallisuuspalveluiden välistä yhteistyötä. Kyseistä lakia sovelletaan vartioimislii-  
ketoimintaan, järjestyksenvalvojatoimintaan ja turvasuojaustoimintaan. (LYTP 1:1).

### 4.3.1 Vartijat

Vartijan tehtävänä on vartioda omaisuutta, suojata henkilön koskemattomuutta ja paljastaa vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneita rikoksia (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018). Toimeksiantosopimuksessa määritelty vartioimisalue voi olla joko yleinen tai yksityinen paikka (HE 22/2014).

Vartijan tehtäviin ei kuulu ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018). Yksityisistä turvallisuuspalveluista säädetyn lain mukaan vartioimisliiketoiminnassa ei saa ottaa vastaan sellaista toimeksiantoa, joka velvoittaa ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta (LYTP 2:5). Vartioimisliike voi kuitenkin ottaa vastaan järjestyksenvalvojatoimeksiannon, johon sovelletaan tällöin järjestyksenvalvojatoimintaa koskevia säännöksiä (HE 22/2014).

Laissa yksityisistä turvallisuuspalveluista on säädetty vartijoiden toimivaltuuksista. Vartijalla on oikeus estää henkilöä pääsemästä vartioimisalueelle tai poistaa hänet sieltä, mikäli on todennäköisiä syitä epäillä, että henkilö syyllistyy omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Vartijalla on sama oikeus myös silloin, kun on ilmeistä, ettei henkilöllä ole oikeutta oleskella vartioimisalueella. Mikäli vartioimisalue on järjestyslain 2 §:n 1 a alakohdassa tarkoitettu paikka, eli tie, katu, jalkakäytävä, tori, puisto, uimaranta, urheilukenttä, vesistö, hautausmaa tai muu vastaava alue, joka on yleisön käytettävissä, ei vartijalla ole oikeutta estää henkilön pääsyä vartioimisalueelle tai poistaa häntä sieltä. (LYTP 2:15.)

Vartijalla on oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, mikäli kyseisestä rikoksesta saattaa seurata vankeustuomio tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Vartijalla on oikeus ottaa kiinni myös sellainen henkilö, joka viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava. Kiinniotto-oikeuttaan käyttäessään vartijalla on oikeus tehdä turvallisuustarkastus varmistaakseen, ettei kiinniotetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa joko itselleen tai muille. (LYTP 2:16.)

Toimivaltuuksiensa yhteydessä vartijalla on oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina henkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut olosuhteet huomioiden (LYTP 2:17). Vartijalle sallittuja voimankäyttövälineitä ovat ampuma-ase, kaasusumutin, käsiraudat ja patukka (LYTP 2:18). Ampuma-asetta saa kantaa kuitenkin vain henkivartija- ja arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimisalueen vartioinnissa, mikäli se on välttämätöntä (LYTP 2:19).

### 4.3.2 Järjestyksenvalvojat

Järjestyksenvalvoja ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia toimialueellaan (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018). Järjestyksenvalvojan tehtävänä on

huolehtia toimialueellaan olevien henkilöiden turvallisuudesta ja estää väkivaltatilanteet tai niihin todennäköisesti johtavat uhkat tai häiritsevä käyttäytyminen. Järjestyshäiriöihin puuttuminen tulee tehdä ensisijaisesti ohjein, neuvoin ja kehotuksin. (Mäkelä ym. 2017, 21-22.)

Järjestyksenvalvoja voidaan asettaa vain laissa säädettyihin kohteisiin (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018). Järjestyksenvalvojan voi asettaa

- järjestäjä yleiseen kokoukseen tai yleisötilaisuuteen
- järjestäjä yksityistilaisuuteen
- leirintäalueen pitäjä leirintäalueelle
- aluksen päällikkö matkustaja-alukselle
- elinkeinonharjoittaja majoitus- ja ravitsemisliikkeeseen
- yliopisto ja ammattikorkeakoulu yliopiston ja ammattikorkeakoulun toimipaikkaan (LYTP 3:26).

Poliisilaitos voi lisäksi antaa luvan asettaa järjestyksenvalvoja poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää eikä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista kyseisessä paikassa. Tämä voi tulla kyseeseen

- terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteessä koulukoteja ja lastensuojelulaitoksia lukuun ottamatta
- Kansaneläkelaitoksen toimipisteessä
- työ- ja elinkeinotoimistossa
- kauppakeskuksessa
- liikenneasemalla
- satamassa
- lentopaikassa
- joukkoliikenteen kulkuneuvossa. (LYTP 3:28.)

Kauppakeskuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä vähintään yhden kiinteistön käsittävää vähittäiskauppojen ja muiden liiketilojen keskittymää (Mäkelä ym. 2017, 96). Perusteltuna syynä järjestyksenvalvojen asettamiselle kauppakeskukseen voisi olla esimerkiksi liiketilojen määrä ja tästä johtuva alueella oleskelevien ihmisten suuri määrä sekä kauppakeskuksessa tapahtuneet rikokset ja muut järjestyshäiriöt. Poliisin omat edellytykset turvata järjestyks ja turvallisuus on otettava aina tapauskohtaisesti erikseen huomioon. (Mäkelä ym. 2017, 33.)

Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa luvassa täytyy olla poliisilaitoksen rajaama järjestyksenvalvojan toimialue, joka ei voi olla laajempi kuin lupaa hakeva taho on esittänyt. Poliisilaitos ei voi määrätä esimerkiksi kauppakeskuksen välitöntä läheisyyttä osaksi järjestyksenvalvojan toimialuetta, ellei kauppakeskuksen haltija ole sitä esittänyt. Sen sijaan poliisilaitos voi supistaa toimialuetta paikan haltijan esittämästä, jollei ehdotetun laajuiselle toimialueelle ole poliisin mielestä perusteita. (Mäkelä ym. 2017, 33-34.)

Järjestyksenvalvojalla on enemmän toimivaltuuksia kuin vartijalla. Toimivaltuudet riippuvat siitä, millä laissa säädetyllä toimialueella järjestyksenvalvoja toimii. (Sisäministeriö, luettu 27.6.2018.)

Järjestyksenvalvojalla on oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä

- jonka on syytä epäillä vaarantavan järjestystä tai turvallisuutta päihtymyksen, käyttäytymisen, aiemman käyttäytymisen tai varustautumisen perusteella
- joka ei täytä pääsyn edellytykseksi asetettua ikärajavaatimusta tai muita ehtoja
- jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan kiellettyjä esineitä tai aineita.

Tätä oikeutta ei kuitenkaan ole yliopiston tai ammattikorkeakoulun toimipaikkaan eikä poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi asetetulla järjestyksenvalvojalla. (LYTP 3:41.) Eli esimerkiksi kauppakeskuksessa toimivalla järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta estää henkilön pääsyä alueelle.

Järjestyksenvalvoja voi poistaa toimialueeltaan henkilön, joka

- päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä
- vaarantaa turvallisuutta
- uhkaavasti esiintyen, meluamalla, väkivaltaisuuksella taikka muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä
- oleskelee alueen yleisöltä suljetussa osassa oikeudettomasti.

Jos paikalta poistaminen on riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muilla keinoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, mikäli kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Poikkeuksen tähän tekee yleinen kokous, missä järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta henkilön kiinniottamiseen. (LYTP 3:42.)

Järjestyksenvalvojalla on vastaava rikoksesta epäillyn kiinniotto-oikeus kuin vartijalla (LYTP 3:45). Myös turvallisuustarkastuksen järjestyksenvalvoja voi tehdä kiinniottetulle vastaavasti kuin vartija. Tämän lisäksi järjestyksenvalvojalla on oikeus tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö varmistaakseen, ettei kyseisellä henkilöllä ole hallussaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle, tai joiden hallussapito on kielletty. (LYTP 3:46.)

Toimivaltuuksiensa yhteydessä järjestyksenvalvojalla on oikeus voimakeinojen käyttöön samoin kuin vartijalla (LYTP 3:48). Järjestyksenvalvojalle sallittuja voimankäyttövälineitä ovat kaasusumutin, käsiraudat ja patukka (LYTP 3:49).

## 5 TURVALLISUUS KAUPPAKESKUKSISSA

Kauppakeskusten turvallisuus koetaan yleisesti ottaen hyväksi. Turvallisuuden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi on hyvät edellytykset, sillä kauppakeskus muodostaa tilana fyysisen ja toiminnallisen pääosin sisätiloissa toimivan kokonaisuuden. (Suomen Kauppakeskusyh-

distys ry 2005, 29.) Kauppakeskuksen kokonaisturvallisuus muodostuu eri toimijoiden, kuten vuokralaisten, kiinteistön omistajan, turvallisuus- ja kiinteistöpalveluiden tuottajien ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä (Sisäasiainministeriö 2011, 9).

Turvallisuuden tunne kauppakeskuksessa tulee muun muassa siitä, ettei kauppakeskuksessa ole päihtyneitä henkilöitä, häiriökäyttäytymistä tai tulipaloja eikä kauppakeskuksesta ole negatiivisia otsikoita mediassa (Koivikko 2018). Asiakkaiden turvallisuuden tunnetta lisää esimerkiksi asiakasryhmän erityistarpeet huomioonottava opastus, asioimisen helppous, näkyvä kameravalvonta ja pankkiautomaattien turvallinen sijoittaminen. Työntekijöiden turvallisuuteen vaikuttavat muun muassa ryöstöpainikkeet, selkeät toimintaohjeet ja helposti opittava ja hallittava työympäristö. (Suomen Kauppakeskusyhdistys ry 2005, 28.)

Turvallisuuden näkökulmasta kauppakeskus tulisi nähdä verkostona, jonka kaikki osapuolet pitäisi saada kiinnittämään huomiota turvallisuuteen, sillä turvallisuus on yhtä vahva kuin heikoin siihen vaikuttava lenkki. Pieniinkin epäkohtiin pitäisi puuttua, sillä turvallisuus ei ole itsestään selvyyttä. Turvallisuusasiat tulisi nähdä osana liiketoimintaa eikä kulueränä. (Koivikko 2018.)

Työturvallisuuskeskuksen mukaan kauppakeskuksen vaara- ja haittatekijät voivat johtua asiattomien ja päihtyneiden käyttäytymisen sekä tulipalojen ja muiden poikkeustilanteiden lisäksi väkivallasta, rikollisista teoista, huumausaineiden käyttäjistä, rakenteellisista ja teknisistä ratkaisuksista, työolosuhteiden ja -ympäristön muutoksista sekä aineiden ja tavaroiden varastoinnista ja kuljettamisesta. Kauppakeskuksen johdon ja yrittäjien lisäksi jokaisen tilojen käyttäjän täytyy huolehtia turvallisuudesta omien tarpeidensa näkökulmasta. (Työturvallisuuskeskus, luettu 16.7.2018.)

Raja sen välillä, mikä koetaan turvallisuutta lisääväksi tekijäksi ja mikä päinvastoin, voi olla hiuksen hieno. Vartijan tai järjestyksenvalvojan näkymistä kauppakeskuksessa voidaan pitää turvallisuutta lisäävänä tekijänä, mutta sen sijaan konepistoolien varustetut poliisit lisääisivät pelkoa ja siten vähentäisivät turvallisuuden tunnetta. Turvallisuuden tulisi olla kauppakeskuksen vetonaula, eikä kuluttaja halua nähdä liian raskaita toimenpiteitä. (Koivikko 2018.)

Käsiteltäessä kauppakeskusten turvallisuutta tulee monelle varmasti mieleen kauppakeskus Myyrmannissa sattunut räjähdys sekä kauppakeskus Sellossa tapahtunut ampuminen. Käyn seuraavaksi läpi näitä lyhyesti siltä osin kuin ne liittyvät opinnäytetyöni aiheeseen.

## **5.1 Kauppakeskus Myyrmannin räjähdys**

Lokakuussa 2002 Vantaalla kauppakeskus Myyrmannissa tapahtui räjähdys, jota ensivaiheessa pidettiin onnettomuutena, sillä tahallaan aiheutettuja pommi-iskuja oli aiemmin sattunut maailmalla, mutta juuri kukaan ei uskonut näin käyvän Suomessa. Esitutkinnassa selvisi, että kyse on yksittäisen henkilön tahallaan räjäyttämästä omatekoisesta hauleja sisältä-



neestä räjähteestä. Räjähdyksen seurauksena menehtyi seitsemän henkilöä tekijä mukaan lukien ja eriaisteisia vammoja sai lähes 200. Omaisuusvahingot nousivat yli seitsemään miljoonaan euroon. (Syrjäaho 2004, 21-32.)

Pelastustoimia helpotti keskeisen sijainnin lisäksi huomattavasti se, ettei räjähdys aiheuttanut tulipaloa, automaattinen sammutusjärjestelmä ei ollut lauennut, osa valaistuksesta toimi eikä rakennuksessa ollut välitöntä sortumisen vaaraa, sillä voimakkaasta räjähdyksestä huolimatta kantavat rakenteet olivat säilyneet lähes vahingoittumattomina. Poliisin tehtävänä oli kauppakeskuksen tyhjentämisen ja eristämisen lisäksi varmistaa, ettei rakennuksessa tai sen lähiympäristössä ollut lisää räjähteitä. (Syrjäaho 2004, 23-25.)

Tekijän opiskelupaikka oli Myyrmannin lähistöllä ja lisäksi hänen tietokoneen tiedostosta löytyi yksittäinen viittaus kauppakeskus Myyrmanniin ja siellä oleviin kameroihin, mutta koskaan esitutkinnassa ei selvinnyt se, miksi paikaksi valikoitui juuri kauppakeskus Myyrmanni. Tarkka räjähdyspaikka oli kauppakeskuksen ensimmäisen kerroksen satojen neliömetrien kokoisen keskusaukion keskustan läheisyydessä olleen roskasäiliön päällä. Räjäytyspaikan valinnan lisäksi räjähteeseen lisätyt haulit tukevat sitä käsitystä, että tarkoitus oli vahingoittaa mahdollisimman montaa ihmistä. (Syrjäaho 2004, 29-32.)

## **5.2 Kauppakeskus Sellon murhat**

Uudenvuoden aattona 2009 kauppakeskus Sellossa Espoossa ammuttiin kuoliaaksi neljä Prisman työntekijää. Tekijä oli Prisman erään työntekijän ex-mies, ja taustalla ampumisissa oli vuosia jatkunut sairaaloinen mustasukkaisuus ja omistushalu. Tekijä oli uhkaillut paitsi ex-puolisoaan myös tämän lähipiiriä ja työkavereita. (Laukka 2011, 27-38.)

Esitutinnan mukaan ampuja oli ensin tappanut ex-puolisonsa puukottamalla, tämän jälkeen käynyt kahteen kertaan ampumassa Prismassa ja lopulta tappanut kotonaan itsensä ampuamalla. Mikään ei viittaa siihen, että teko olisi ollut tarkoitus suorittaa nimenomaan kauppakeskuksessa, vaan se kohdistui ennemminkin tiettyihin henkilöihin. (Laukka 2011, 32-38.)

## **5.3 Kauppakeskusturvallisuuteen liittyviä projekteja ja hankkeita**

Vuosina 2004-2005 Suomen kauppakeskusyhdistys ry veti projektin kauppakeskusten turvallisuusjohtamisen kehittämiseksi. Projektin poikkeuksellisen laajan yhteistyön tuloksena syntyi malli kauppakeskuksen turvallisuuden johtamiseksi sekä laaja aineisto kauppakeskusten hyödynnettäväksi liittyen turvallisuusjohtamiseen ja käytännön turvallisuusasioiden hoitamiseen. Lisäksi projektissa kehitettiin kauppakeskusten erityispiirteet huomioiva menetelmä turvallisuusriskien kartoittamiseksi. (Suomen Kauppakeskusyhdistys ry 2005, 3-5.)

Sisäasiainministeriö asetti loppuvuodesta 2010 työryhmän selvittämään keinoja monitoimitilojen turvallisuuden parantamiseksi. Monitoimitiloilla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi kauppakeskuksia. Työryhmä esitti turvallisuuden parantamiseksi yhdeksän suosi-

tusta, joista yksi oli edellä mainitun projektin myötä kehitetyn kauppakeskuksen turvallisuusjohtamisen mallin päivittäminen. Muita suosituksia olivat turvallisuudesta vastaavan henkilön nimeäminen, yhtenäinen turvallisuudenhallintajärjestelmä, viranomaisten nimetyt yhteyshenkilöt, turvallisuusjärjestelmien perehdytysmalli, käytännön pelastautumis- ja turvallisuusharjoitukset, yhtenäiset vaatimuskäytännöt viranomaisvalvontaan ja lupien myöntämiseen, pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien omavalvonta sekä koko kiinteistön yhteinen valvomotila. (Sisäasiainministeriö 2011, 1-2, 7-8.) Jäljempänä opinnäytetyössäni käyn näitä turvallisuutta lisääviä keinoja läpi Oulun Ideaparkin kannalta.

## **6 IDEAPARK OULUN NYKYINEN TURVALLISUUSTILANNE**

### **6.1 Toimintaympäristö**

Oulun Ideaparkin 61 liikkeestä noin puolet on muotialan toimijoita. Kauppakeskuksessa on kaksi pankkia, kaksi yksityistä lääkäriasemaa ja noin 1500 neliön kokoinen lasten sisähuvi- puisto. Ravintoloita on noin kymmenen, joista kolmella on anniskeluoikeudet. (Häli 2018.)

Oulun Ideapark on avoinna vuoden jokaisena päivänä, arkisin kello 10:00-20:00, lauantaisin kello 10:00-18:00 ja sunnuntaisin kello 12:00-18:00. Erikoispyhinä, kuten juhannus- ja joulupäivinä, Oulun Ideapark on avoinna kello 10:00-14:00. Pääsääntöisesti liikkeet noudattelevat kauppakeskuksen aukioloaikoja, mutta esimerkiksi osa ravintoloista voi olla auki lauantaisin pidempään, kuitenkin korkeintaan kello 22:00 saakka. (Häli 2018.)

Oulun Ideaparkin kiinteistön ja yleisten tilojen vartioinnista vastaa Securitas Oy. Osalla kauppakeskuksen liikkeistä on vartiointisopimus Securitas Oy:n tai jonkin muun yrityksen kanssa. Pysäköinninvalvonnasta huolehtii Q-Park. (Ideapark Oulun intranet-sivusto, luettu 4.7.2018.)

Heinäkuun 2018 alusta alkaen Oulun Ideapark teki sopimukset siivouspalveluista Wash Palvelut Oy:n kanssa ja kiinteistönhuollosta Kiinteistö Actionin kanssa. Kiinteistön ylläpitoon ja huoltoon osallistuu lisäksi Kempeleen Jätekuljetus Oy, joka vastaa jätehuollosta. (Ideapark Oulun intranet-sivusto, luettu 4.7.2018.)

Oulun Ideaparkin johdon alaisena toimii kauppiastyöryhmä, johon kuuluu lähes kymmenen eri vuokralaisen edustajaa. Kauppiastyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja tekee yhteistyötä kauppakeskuksen johdon kanssa esimerkiksi aukioloaikoihin ja järjestettäviin tapahtumiin liittyen. (Häli 2018.)

Oulun Ideapark kuuluu Oulun kauppakamariin. Kauppakamarin tarkoitus on edistää kaupan kehittymistä ja työllistymistä. (Häli 2018.) Oulun Ideaparkin kauppakeskusjohtaja Petri Häli vetää kauppaja- ja matkailuvaliokuntaa, jonka tehtävänä on matkailualan merkityksen esiintuominen ja toimintaedellytysten turvaaminen sekä viranomaisyhteistyö (Oulun kauppakamari, luettu 20.7.2018).

## 6.2 Tunnettuihin turvallisuusriskeihin varautuminen

Securitas Oy:n palveluesimies Matti Alatalon mukaan kiinteistön vahva ja tarkoituksenmukainen kuorisuojaus koostuu rikosilmoitinvalvonnasta, kulunvalvonnasta ja kameroista. Lisäksi hyvästä valaistuksesta on hyötyä. Kulunvalvonnan suunnittelu on ensiarvoisen tärkeää, sillä muuten koko kulunvalvonta voi menettää merkityksensä. (Alatalo 2018.)

Kaikilla Oulun Ideaparkissa työskentelevillä on jokin kuvan 2 mukaisista kulunvalvonnan sisältävistä turvallisuuspasseista. Mikäli henkilö kulkee kauppakeskuksessa aukioloaikojen ulkopuolella tai vain henkilökunnalle tarkoitetuissa tiloissa, täytyy turvallisuuspassin olla näkyvillä. (Ideapark Oulun intranet-sivusto, luettu 4.7.2018.)



Kuva 2. Oulun Ideaparkissa käytössä olevista turvallisuuspasseista käy ilmi henkilön nimen ja työnantajan lisäksi esimerkiksi kulkuoikeuksien taso. (kuva: Ideapark Oulu 2016)

Oulun Ideaparkissa käytössä olevat kuorisuojauksen keinot ovat varsin nykyaikaisia. Pankeilla ja esimerkiksi koruliikkeillä on vahvistetut seinät. Valvontakameroiden sijoittelu on tarkoituksenmukaista, ja jokainen sisäänkäynti on kuvattu. Käytössä on kääntyviä domekkameroita, mutta modernimpaakin teknologiaa olisi tarjolla. Esimerkiksi Lontoossa on käytössä kameroita, jotka ilmoittavat, mikäli kuvasta katoaa jokin kiinteä kohde, tai jos kuvaan ilmestyy jokin uusi kohde, joka ei liiku. Tekniikka on tällaisiin kameroihin ollut olemassa jo vuosituhannen alusta, mutta jostain syystä niitä ei Suomessa juuri ole. (Alatalo 2018.)

Etäkäytettävyys on nykyaikaa, mutta laitteiden koekäyttämiseen ja testaukseen pitää panostaa. Lisäksi havaittujen virheiden ja puutteiden korjaamisesta tulee huolehtia, jottei väliaikaisesta virheen ohittamisesta tule pysyvä tila. (Alatalo 2018.) Oulun Ideaparkissa kiinteistöautomaatio ja turvallisuusjärjestelmät on rakennettu siten, että niihin on myös etäkäyttömahdollisuus suojattujen yhteyksien kautta. Lisäksi turvallisuusjärjestelmät, kuten esimerkiksi hätäkuulutusjärjestelmä, testataan säännöllisesti. Testauksen suorittaminen merkitään pelastussuunnitelmaan. (Häli 2018.)

Oulun Ideaparkissa on kameravalvottu kiinniottotila, nykyaikainen valvomo ja suojattuihin tiloihin rakennettu kauppakeskuksen oma johtokeskus. Johtokeskuksen tarkoitus on mahdollistaa tilanneorganisaation muodostaminen ja johtaminen onnettomuus- ja uhkatilanteissa. (Häli 2018.)

Julkisuudessaakin oli esillä tapaus, missä Oulun Ideaparkin erääseen liikkeeseen murtauduttiin naapuriliikkeen katon kautta. Tämän tapauksen taustalla oli inhimillinen virhe, sillä kyseiseen kattoluukkuun oli rakennusurakoitsijalla jäänyt asentamatta rikosilmoittimen magneettikytkin. Tämä puute on sittemmin korjattu. Oulun Ideapark aikoo myös poistaa katolle johtavat ulkotikkaat, sillä rakennuksen sisältäkin on pääsy katolle. Näin ollen katolle pääsy vaikeutuu. (Häli 2018.)

Oulun Ideaparkin ulko-ovien edessä on vuodesta 2017 lähtien ollut betoniesteet estämässä ajoneuvolla sisään ajamisen (Häli 2018). Vastaavia esteitä on tänä kesänä laitettu Oulun keskustaan muun muassa kauppakeskus Valkean sisäänkäyntien tuntumaan turvallisuuden lisäämiseksi ja ennalta estämään esimerkiksi väkijoukkoihin ajamista (Uusitalo, Kaleva 26.6.2018).

Sisäiseen rikollisuuteen voidaan parhaiten varautua keskittymällä rekrytointiin (Koivikko 2018). Joidenkin tutkimusten mukaan jopa yli puolet muotialan liikkeiden hävikistä johtuu liikkeen oman henkilökunnan toiminnasta. Tällaista hävikkä voitaisiin vähentää poistumistarkastuksilla. (Häli 2018.) Myös siihen tulee kiinnittää huomiota, mitä julkaistaan sisäisillä verkkosivuilla, sillä työntekijöiden taustoja ei voida tarkastaa ja työntekijöiden vaihtuvuus on suurta. Tietoja voi joutua ja joutuukin vääriin käsiin. (Alatalo 2018.)

### **6.3 Liikennejärjestelyt**

Oulun Ideapark sijaitsee moottoritien varrella Ritaharjun kaupunginosassa noin kahdeksan kilometriä Oulun kaupungista pohjoiseen. Oulun alueen moottoritien ramppeja uusitaan parhaillaan ja muutostöiden ansiosta esimerkiksi Oulun Ideaparkiin saapuminen helpottuu ja muuttuu entistä turvallisemmaksi. (Häli 2018.)

Oulun Ideaparkilla on noin tuhat pysäköintipaikkaa mukaan lukien caravan-, inva- ja perhepaikat. Lisäksi pysäköintialueelta löytyy sähköautojen latauspisteitä ja taksitolppa. Pysäköintialuetta on kehitetty vuosien varrella ja tällä hetkellä se on varsin toimiva. (Häli 2018.)

Pysäköinti Oulun Ideaparkin alueella on kielletty kello 24:00-05:00 (Ideapark Oulun intranet-sivusto, luettu 4.7.2018). Syynä tälle on lähinnä se, että talvisin parkkialue voidaan aurata, mutta toisaalta tämä estää myös sen, etteivät lähitalojen asukkaat säilytä omia autojaan kauppakeskuksen piha-alueella eikä parkkialueesta muutenkaan muodostu yöllinen oleskelupaikka, mikä voisi lisätä riskiä esimerkiksi vahingonteoille ja muulle rikollisuudelle (Häli 2018).

Oulun Ideaparkin pääkiinteistön takana sijaitsee yksisuuntainen huoltoväylä, jonne ajetaan rakennuksen eteläpäädyssä. Eteläpäädyssä sekä huoltoväylän varrella sijaitsevat myös henkilökunnan liikennemerkein merkityt pysäköintipaikat. (Ideapark Oulun intranet-sivusto, luettu 4.7.2018.)

Kiinteistön eteläpäädyn läheisyydessä on Maskun kesämyymälän teltta, joka peittää näkyvyyden ajokaistalta kauppakeskuksen edustalle. Ajoväylän toiselta puolelta juuri teltan kohdalta lähtee pururata, joka on kesäisin suosittu jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden kulkureitti kauppakeskukseen. Näin ollen tuo kyseinen kohta on todella vaarallinen. Vaikka kyseessä ei ole virallinen kevyen liikenteen väylä, olisi hyvä, jos teltta sijoitettaisiin toiseen paikkaan tai kyseiseen kohtaan lisättäisiin esimerkiksi pyöräilijöistä varoittava liikennemerkki.

Huoltoväylän pohjoispäässä on pakollinen pysäyttäminen -liikennemerkki sekä puomi, joka estää huoltoväylällä vastakkaiseen suuntaan ajamisen ja ainakin jossain määrin pakottaa kuljettajan hiljentämään vauhtiaan. Sinällään paikka ei kovinkaan vaarallinen ole, sillä vaikka rakennuksen nurkan taakse ei näe, ei kyseisestä kohdasta ole kulkua esimerkiksi pyörätielle.

#### **6.4 Yleisötilaisuudet**

Kokoontumislain 4 luvun 17 pykälän (22.4.1999/530) mukaan yleisötilaisuuden järjestäjä vastaa turvallisuudesta. Sisäasiainministeriön monitoimitilojen turvallisuuden parantamista koskevan työryhmäraportin mukaan ongelmia voivat aiheuttaa tilaisuudet, joista kauppakeskuksen johto ei ole tietoinen (Sisäasiainministeriö 2011, 20). Tällaista ongelmaa ei ole Oulun Ideaparkissa, sillä kaikkiin vuokralaisten järjestämiin tapahtumiin täytyy anoa lupa kauppakeskuksen johdolta (Häli 2018).

Tehokas yleisön hallinta perustuu hyvin koulutettuun, osaavaan ja riittävän suureen turvallisuusorganisaatioon. Lisäksi väkijoukon hallintaan vaikuttaa esimerkiksi päihteet ja ihmisten käyttäytymisen samankaltaistuminen ja anonymiteetin tunteen vahvistuminen suuressa joukossa. (Paasonen 2013, 33.)

Oulun Ideaparkissa järjestetään vuosittain noin 20 erityyppistä tapahtumaa, joista isoimpiin tehdään riskikartoitus ja turvallisuussuunnitelma. Oulun Ideaparkin tilaisuudet ovat koko perheelle suunnattuja, eikä niissä ole tarjolla alkoholia, joten päihteet eivät ole turvallisuustoiminnan haaste. (Häli 2018.)

### **7 IDEAPARK OULUN TURVALLISUUDEN KEHITTÄMINEN**

Marko Koivikon mukaan uusia rikollisuuden muotoja ei tulevaisuudessakaan kauppakeskuksiin tule, vaan turvallisuusriskit liittyvät jatkossakin esimerkiksi näpistelyihin, ryöstöihin, häiriökäyttäytymisiin, vahingontekoihin, luvattomiin sisäänkäsyihin, huumausaineisiin ja ajoneuvoihin kohdistuvaan sekä niillä tehtävään rikollisuuteen. Turvallisuuteen liittyvien perusasioiden kuntoon saattaminen on tärkeää. Tällä tavoin saavutetaan jo kohtuullinen taso varautumisessa tulevaisuuden turvallisuusriskeihin, sillä ainoastaan tunnistettuihin riskeihin voi varautua. Maailmalta saadaan esimerkkejä siitä, miten terroritekoja toteutetaan, joten niihin voidaan varautua ennen kuin vastaavia tekoja mahdollisesti tapahtuu täällä. (Koivikko 2018.)

Oulun Ideaparkin tavoite on jakaa turvallisuustietoa esimerkiksi tämän opinnäytetyön kautta ja kannustaa vuokralaisia omaehtoiseen turvallisuussuunnitteluun ja kiinnostukseen turvallisuusasioista. Oulun Ideaparkin alaisuudessa toimivalla vuokralaisten edustajista koostuvalla kauppiastyöryhmällä on tärkeä merkitys turvallisuuden kehittämisessä. (Häli 2018.)

## **7.1 Riskikartoitus ja turvallisuussuunnitelma**

Esimerkiksi turvallisuutta ylläpitävien henkilöiden määrän kauppakeskuksessa tulisi perustua riski- tai turvallisuuskartoitukseen, jonka kauppakeskus voi tehdä itsekin. Riskikartoitus on työnantajan vastuulla, mutta Oulun Ideaparkissa kartoitus on järkevintä tehdä Ideapark-vetoisesti, koska Ideaparkin johto vastaa turvallisuudesta, vaikka Ideapark hoitaakin turvallisuusasioita yhdessä kauppakeskuksen liikkeiden kanssa. (Koivikko 2018.) Turvallisuusriskien arviointia on hyvä toteuttaa paitsi yrityksen johdosta päin, myös käytännön tasolta, jossa omaan toimintaan liittyvät riskit tunnetaan parhaiten (Poliisi, luettu 8.7.2018).

Riskikartoituksen perusteella tehdään kauppakeskukselle turvallisuussuunnitelma, jonka toteutuksessa on syytä olla mukana myös asiaan perehtynyt ulkopuolinen asiantuntija, joka näkee asiat laajemmasta näkökulmasta. Osa turvallisuussuunnitelmaa on pelastuslain 15 §:n (379/2011) mukainen pelastussuunnitelma, joka kauppakeskuksen täytyy pelastustoimesta säädetyn valtioneuvoston asetuksen 1 §:n (407/2011) mukaan laatia. Pelastussuunnitelman lisäksi turvallisuussuunnitelma voi sisältää rikostorjuntasuunnitelman sekä normaalioloja ja niiden häiriötilanteita koskevan jatkuvuussuunnitelman, joka pitää sisällään toipumissuunnitelman. Turvallisuussuunnitelmassa voi olla myös varautumissuunnitelma poikkeustilanteita varten. (Koivikko 2018.)

Oulun Ideaparkissa on tehty ulkopuolisen toimesta riskikartoitus, mutta se vaatisi päivittämistä. Riskikartoituksen tekemisessä eivät olleet mukana vuokralaisten edustajat vaan ainoastaan Oulun Ideaparkin hallinnon edustaja. Pelastussuunnitelma Oulun Ideaparkissa on, mutta ei muita turvallisuussuunnitelmaan mahdollisesti kuuluvia suunnitelmia. Yksittäisillä liikkeillä voi olla omia riskikartoituksia ja turvallisuussuunnitelmia, mutta Oulun Ideapark ei ole näistä tietoinen. (Häli 2018.)

### **7.1.1 Rikostorjuntasuunnitelma**

Lähtökohtaisesti yritysten, joiden tulee laatia pelastussuunnitelma, on hyödyllistä tehdä myös rikostorjuntasuunnitelma. Rikostorjuntasuunnitelmalle ei ole yleispätevää mallia, vaan jokainen yritys tekee oman toiminnan ja toimintaympäristön mukaisen suunnitelman, joka kattaa todennäköisimmät rikosuhkat ja sen mukaiset toimenpiteet. (Poliisi, luettu 9.7.2018.) Poliisin internetsivuilta löytyy hyödyllistä tietoa ja linkkejä yritysturvallisuudesta sekä rikostorjunnan perusasioita huomioiva toimintamalli ja kysymyssarja, joita molempia voidaan käyttää tukemaan rikostorjuntasuunnitelman laatimista ja rikosriskien arviointia. Kysymyssarjan kysymyksistä osaa voidaan käyttää suoraan, mutta loppujen lopuksi jokainen yritys joutuu muodostamaan oman toimialansa olosuhteisiin parhaiten soveltuvan kysymyssarjan (Poliisi, luettu 10.7.2018).

Rikostorjuntasuunnitelman tulisi huomioida kauppakeskuksen jokaisen liikkeen näkökulma sekä lisäksi kauppakeskus kokonaisuutena. Kokonaisuuteen kuuluvat esimerkiksi yleiset tilat, pysäköintiin liittyvät asiat, lastauslaiturit, katot ja takapiha. Lisäksi rikostorjuntasuunnitelmassa tulisi huomioida, miten asiat muuttuvat kauppakeskuksen aukioloaikojen ulkopuolella. (Koivikko 2018.)

Oulun Ideaparkin tapauksessa takapiha lastauslaitureineen on aiheuttanut usein harmia kauppakeskuksen johdolle, sillä nuoriso on alkanut viettää aikaa kyseisellä alueella kauppakeskuksen aukioloaikojen ulkopuolella (Häli 2018). Alueen aitaaminen ei estäisi takapihalle kulkua, mutta se osoittaisi selvästi, mikä on kauppakeskuksen aluetta (Koivikko 2018).

### **7.1.2 Vaativat erityistilanteet**

Osana turvallisuussuunnitelmaa kauppakeskuksilla olisi hyvä olla kriisi- ja kriisiviestintäsuunnitelma vaativien erityistilanteiden, kuten tulipalojen, sähkökatkokkien, terrorismin ja ampumistapausten varalle. Tällaisia erityistilanteita ei voi estää, mutta ennalta ehkäisyllä voi pienentää riskejä ja koulutus auttaa varautumisessa. Jokaisen kauppakeskuksessa työskentelevän olisi hyvä tietää, miten toimia kriisitilanteessa. (Koivikko 2018.)

Oulun Ideaparkilla ei ole pelastussuunnitelmaa lukuun ottamatta erillistä kriisi- ja kriisiviestintäsuunnitelmaa, mutta normaalitilanteessakin toimiva organisaatio muodostaa tarvittaessa kriisi- eli tilanneorganisaation. Kyseinen tilanneorganisaatio on laajempi kuin viranomaisten pelastussuunnitelmaan määrittelemä taso ja tällä on pyritty siihen, että erityistilanne saadaan mahdollisimman nopeasti hallintaan, lisävahingot estettyä ja kaupallinen toiminta palautettua ennalleen. Kuluvan vuoden aikana tilanneorganisaatio on muodostettu kaksi kertaa ja se on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi. (Häli 2018.)

Kriisitilanteita varten ei ole mielekäästä perustaa erillistä normaalitilanteesta poikkeavaa organisaatiota, vaan kriisiorganisaation täytyy olla sama kuin päivittäisiä asioita hoitavan organisaation. Esimerkiksi kriisitiedottamisesta sosiaalisessa mediassa täytyy vastata sen henkilön, joka normaalistikin vastaa tiedottamisesta sosiaalisessa mediassa, koska muuten asian hoitaminen voi viedä resursseja muualta, pitkittyä tai jäädä kokonaan hoitamatta. Lisäksi jokaisen tulee tietää, kuka esimerkiksi ampumistapausten tapahtuessa voi antaa asiasta tietoja medialle. Olemassa olevaa organisaatiota täytyy kouluttaa siten, että se pystyy hoitamaan kriisitilanteen suunnitelman mukaisesti. (Koivikko 2018.)

### **7.1.3 Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien omavalvonta**

Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien omavalvonnan tulisi olla dokumentoitua ja säännöllistä eri kohteiden tarkastamista ja ylläpitoa. Omavalvonnan tulisi kohdistua koko kiinteistöön ja kaikkiin sen toimijoihin. (Sisäasiainministeriö 2011, 8.)

Oulun Ideaparkissa ei ole varsinaista omavalvontaa, mutta vuoden 2018 alusta lähtien Realia Management Oy auditoi tietyin väliajoin kiinteistöhuollon, siivouspalveluiden ja turvallisuuspalveluiden tason. Lisäksi esimerkiksi palosammuttimien ja sammutuslaitteiston huolto

on ulkoistettu, jolloin ulkopuolinen toimija huolehtii huoltojen ajantasaisuudesta, vaikka lopullinen vastuu onkin Oulun Ideaparkilla. (Häli 2018.)

## 7.2 Turvallisuusjohtaminen

Turvallisuusjohtamiseen osana muuta strategista ja operatiivista johtamista kuuluu turvallisuustilanteen jatkuva seuraaminen ja kehittäminen. Turvallisuusjohtaminen vaikuttaa toiminnan häiriöttömyyteen, tavoitteiden toteutumiseen, kilpailukykyyn, laatuun, kannattavuuteen ja liiketoiminnan tuloksellisuuteen. (Sisäasiainministeriö 2011, 9.) Tulevaisuudessa turvallisuusjohtamisen periaatteet tuskin tulevat muuttumaan. Toimintaympäristö ja tarpeet muuttuvat hieman, mutta perustavaa laatua olevat asiat eivät. (Koivikko 2018.)

Marko Koivikon mukaan turvallisuusjohtamisen kannalta tilanne olisi ihanteellinen silloin, kun kauppakeskuksen jokaisessa yksittäisessä liikkeessä olisi huomioitu turvallisuuteen liittyvät asiat ja nimetty turvallisuudesta vastaava henkilö. Tämän lisäksi kauppakeskuksessa tulisi olla nimetty kokonaisuudesta vastaava henkilö. (Koivikko 2018.) Myös sisäasiainministeriön monitoimitilojen turvallisuuden parantamista koskevan työryhmäraportin mukaan turvallisuudesta vastaava henkilö täytyy olla monitoimitilan omistajan hallinnosta, mutta käytännössä turvallisuuden ylläpitovastuu on usein ulkoistettu vartioimisliikkeelle. (Sisäasiainministeriö 2011, 7). Oulun Ideaparkin kokonaisturvallisuudesta vastaa kauppakeskusjohtaja yhteistyössä vartioimisliikkeen kohdevastaavan kanssa (Häli 2018).

## 7.3 Turvallisuudenhallintajärjestelmä

Oulun Ideaparkissa on käytössä turvallisuuden toiminnanohjausjärjestelmä PRO24, joka tarjoaa paljon mahdollisuuksia turvallisuudenhallintaan, mutta niitä ei ole otettu käyttöön. Syynä tälle on se, ettei Oulun Ideaparkilla ole henkilöä, jonka tehtäviin turvallisuudenhallintajärjestelmän laajamittaisempi käyttöönotto kuuluisi eikä kauppakeskuksen hallinnosta pystytä kyseiseen tehtävään irrottamaan ketään. (Häli 2018.) PRO24-järjestelmästä löytyy tällä hetkellä perustietoa, ohjeistuksia, riskikartoitus ja pelastussuunnitelma (Ideapark Oulun turvallisuuden toiminnanohjausjärjestelmä PRO24, luettu 18.7.2018).

Kauppakeskuksen eri toimijoiden turvallisuusjärjestelyt ja -käytännöt saattavat poiketa paljon toisistaan ja kauppakeskuksen johdon tulisi olla tietoinen kaikkien toimijoiden turvatastosta. Yhtenäinen turvallisuudenhallintajärjestelmä auttaisi havaitsemaan turvallisuusriskit paremmin. (Sisäasiainministeriö 2011, 11-12.)

## 7.4 Työntekijöiden turvallisuuskoulutus

Työturvallisuuslain 8 §:n (23.8.2002/738) mukaan työnantajan velvollisuus on huolehtia työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan vastuulla on selvittää työn vaarat ja haitat sekä kouluttaa työntekijä työstä aiheutuvien turvallisuutta tai terveyttä uhkaavien haittojen ja vaarojen varalta (TTurvaL 2:10, 2:14). Mikäli kauppakeskus on yhdessä



vuokralaistensa tehnyt riskiarvioinnin, ei työnantaja, eli yksittäinen liike, voi kieltäytyä antamasta ohjeistusta ja opastusta työntekijöilleen riskikartoituksessa esille tulleisiin riskeihin. Näin ollen koko henkilökunta pitäisi olla turvallisuuskoulutettua. (Koivikko 2018.)

Turvallisuuskoulutuksen pitäisi olla kaikille pakollinen myös Matti Alatalon mielestä. Tällä hetkellä vartija järjestää vapaaehtoisia turvallisuuskävelyitä uuden liikkeen aloittaessa toiminnan Oulun Ideaparkissa, mutta osallistujista ei pidetä kirjaa. Kyseisen turvallisuuskävelyn aikana käydään läpi muun muassa alkusammutus ja poistumistiet. Koulutusta voisi laajentaa siten, että sen jälkeen osallistujat tietäisivät, miten toimia esimerkiksi näpistys-, varkaus- ja ryöstötapauksissa. Koulutus olisi syytä olla pakollinen kaikille ja lista koulutuksen käyneistä voitaisiin liittää pelastussuunnitelmaan. (Alatalo 2018.)

Sisäasiainministeriön monitoimitilojen turvallisuuden parantamista koskevan työryhmäraportin mukaan kaikille kauppakeskuksen tiloissa toimijoille tulee laatia turvallisuusohjeet sekä suunnitelma ohjeiden perehdyttämisestä, koulutuksista ja harjoituksista. Tämä on kauppakeskuksen johdon vastuulla. Lisäksi käytössä olevista järjestelmistä ja menettelytavoista eri tilanteissa on toimitilassa oltava selkeät ohjeet. (Sisäasiainministeriö 2011, 16-17.)

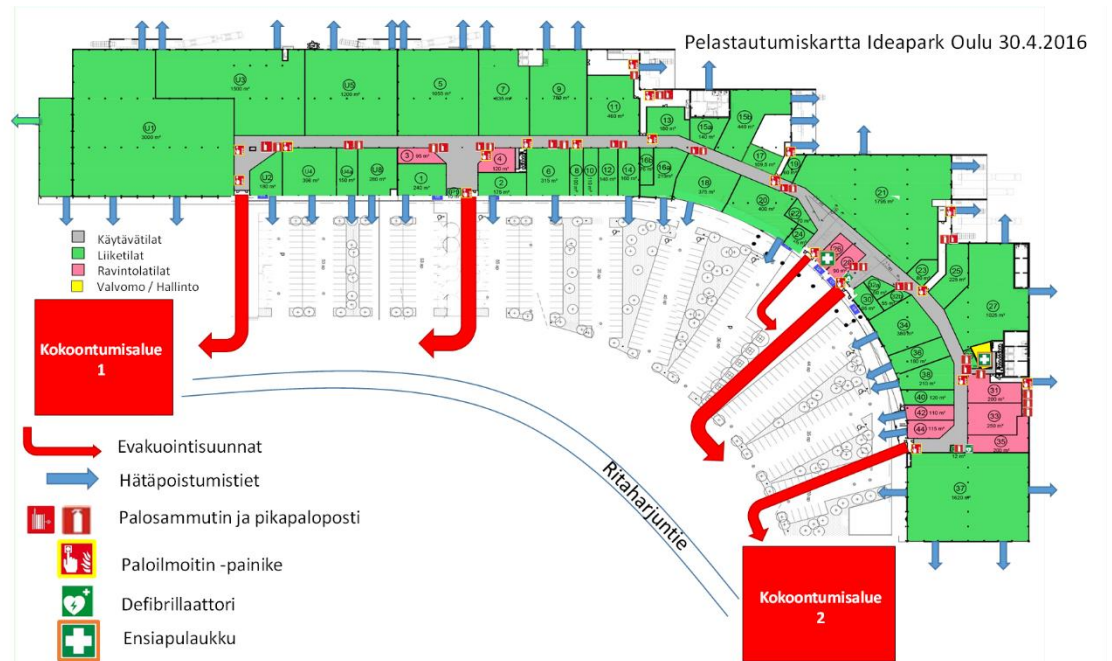
Oulun Ideaparkin jokaisessa liikkeessä on turvallisuudesta vastaava henkilö, jonka vastuulla on perehdyttää kyseisen liikkeen kaikki työntekijät turvallisuusohjeisiin. Tästä on maininta vuokrasopimuksissa, eli kauppiaat on sitoutettu toimimaan kyseisellä tavalla. Jokaisessa liikkeessä sekä huoltokäytävillä on ohjeita erilaisten onnettomuus- ja vaaratilanteiden varalle. Lisäksi eri järjestelmien ja laitteiden ohjeita on eri puolilla kauppakeskusta tarkoituksenmukaisissa paikoissa. (Häli 2018.)

Kauppakeskuksessa tulisi järjestää käytännön turvallisuus- ja pelastautumisharjoituksia, mutta kauppiaat pelkäävät, että harjoitukset häiritsevät liiketoimintaa ja vaikuttavat negatiivisesti myyntiin (Sisäasiainministeriö 2011, 19-20). Pelko ei ole täysin turha, sillä esimerkiksi Oulun Ideaparkin liikkeille koituisi merkittäviä myyntitappioita jo kolmen tunnin aikana, mikäli asiakkaat poistetaan kauppakeskuksesta (Häli 2018).

Oulun Ideaparkissa on järjestetty vuokralaisille alkusammutus- ja poistumisharjoituksia, mutta vähäisen osallistujamäärän vuoksi harjoituksia ei ole viime aikoina kustannussyistä järjestetty. Poistumisharjoituksessa käydään läpi toiminta alusta loppuun esimerkiksi tulipalon sattuessa ja se on siten laajempi kokonaisuus kuin pelkkä evakuointiharjoitus, jossa keskitytään pelkästään tilojen tyhjentämiseen. (Häli 2018.)

Esimerkiksi poistumisreittien läheisyydessä toimivien liikkeiden työntekijöille tulisi järjestää evakuointiharjoituksia, sillä ainoastaan harjoittelemalla voidaan varmistua siitä, että ihmisjoukon ohjeistaminen ja ohjaaminen onnistuvat (Sisäasiainministeriö 2011, 19). Ensimmäinen evakuointiharjoitus on pelastustoimen vastuulla ja se on Oulun Ideaparkissa suunnitella (Häli 2018). Oulun Ideaparkin kokoontumispaikat on merkitty pelastautumiskarttaan kuvan 3 mukaisesti, mutta lisäksi piha-alueella olisi hyvä olla kokoontumispaikoista kertovat kyltit, jotka jäisivät varmasti kauppakeskuksessa asioivien mieliin paremmin

kuin käytävillä olevat pelastautumiskartat. Näin ollen ainakin osa asiakkaista saattaisi tietää jo ennakolta, minne täytyy kokoontua ja tämä puolestaan voisi nopeuttaa evakuointia.



Kuva 3. Oulun Ideaparkin pelastautumiskartasta käy kokoontumisalueiden lisäksi ilmi esimerkiksi palosammuttimien ja ensiapulaukkujen sijainnit. (kuva: Ideapark Oulu 2016)

## 7.5 Viranomaisyhteistyö

Kauppakeskuksen turvallisuuden parantamiseksi tulisi erityisesti poliisin ja pelastustoimen nimetä yhteyshenkilöt, joiden tehtävänä olisi edistää osapuolten välistä tiedonvaihtoa, tehdä ennalta ehkäisevää turvallisuustyötä sekä toimia asiantuntijana turvallisuutta kehitettäessä (Sisäasiainministeriö 2011, 7). Myös sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaan poliisin ja kauppakeskusten välistä yhteistyötä tulisi lisätä (Sisäasiainministeriö 2012, 34).

Oulun Ideapark järjestää paljon erilaisia tapahtumia, joiden tiimoilta kauppakeskus on yhteydessä poliisiin, mutta muutoin yhteistyötä poliisin kanssa ei ole. Petri Häli toivoisi, että yhteistyö poliisin kanssa olisi säännöllisempää, yhteistyölle olisi nimetty tietty yhteyshenkilö ja esimerkiksi tapahtumien jälkeen voitaisiin keskustella siitä, mikä meni hyvin ja mitä pitäisi seuraavalla kerralla parantaa. (Häli 2018.)

Kauppakamarin tekemän selvityksen mukaan vain 20 prosenttia yrityksistä saa viranomaisilta rikosilmiöihin liittyvää tietoa. Kaupan alan yrityksistä tietoa tarvitsisi selvityksen mukaan lähes puolet, ja tiedon saanti on erityisen tärkeää, koska juuri kaupan alan yrityksiin kohdistuu keskimääräistä enemmän omaisuus-, henkilö- ja tietoriskejä. (Keskuskauppa-mari & Helsingin seudun kauppakamari 2017, 56.) Myös Oulun Ideapark olisi kiinnostunut saamaan tällaista tietoa (Häli 2018).

Myös vartijat näkevät tiiviimmän yhteistyön poliisin kanssa positiivisena ja kehittämisen arvoisena asiana. Vartijat voisivat ilmoittaa poliisille rikosten lisäksi muista havaitsemistaan asioista, jos vain tietäisivät, millaista tietoa poliisi kaipaa. (Alatalo 2018.) Vartijoiden tekemät havainnot voisivat tukea poliisitoiminnan tuloksellisuutta ja auttaa poliisia päätöksenteossa. Lisäksi tiedonvaihdon avulla voitaisiin kehittää sekä vartioimisliikkeen että poliisin prosesseja. Haasteena tässä yhteistyössä on kuitenkin esimerkiksi se, että vartijan täytyisi pysyä riittävän pitkään samassa toimintaympäristössä, jotta hän saisi näkemystä ilmiöistä. (Harju-Jeanty & Kiviniemi 2011, 43-44.)

Mikäli vartijoille tulisi tieto pidätettävistä ja vangittavista henkilöistä, voisivat he käyttää kiinniotto-oikeuttaan tai ilmoittaa kyseisestä henkilöstä poliisille (Alatalo 2018). Tässä jokaisen vartijan täytyy kuitenkin huomioida oma työturvallisuus ja arvioida jokainen tilanne erikseen.

Kauppakeskuksen turvallisuuden parantamiseksi viranomaisten tulisi noudattaa yhtenäisiä vaatimuskäytäntöjä valvonnassa ja erilaisten lupien myöntämisessä (Sisäasiainministeriö 2011, 8). Esimerkiksi Virve-radioiden käyttö kauppakeskuksissa olisi tärkeä turvallisuutta lisäävä tekijä. Viranomaisverkon käyttöluvista vastaa paikallinen pelastustoimi, eikä yhtenäistä ohjeistusta luvan vaatimusperusteista ole. Tästä on esimerkkinä se, että luvan saaminen onnistui Lempäälän ja Seinäjoen Ideaparkeissa, mutta Oulun Ideapark ei ole saanut lupaa. (Häli 2018.)

## **7.6 Järjestystä ylläpitävät henkilöt**

Tällä hetkellä Oulun Ideaparkissa on vartijoita, mutta paras tilanne saavutettaisiin järjestystä ylläpitävien henkilöiden osalta, mikäli kauppakeskuksessa olisi sekä vartijoita että järjestyksenvalvojia. Vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla on eri oikeudet. Vartija voi nähdä esimerkiksi kauppakeskuksen käytävällä häiriöksi olevan henkilön, mutta hänellä ei ole oikeutta poistaa kyseistä henkilöä. Vartija voi toki pyytää tällaista henkilöä poistumaan, mutta kansalaiset ovat nykypäivänä hyvin tietoisia siitä, mitä oikeuksia esimerkiksi vartijalla on, eivätkä he välttämättä sen vuoksi tottele. (Alatalo 2018.)

Kuten tähän opinnäytetyöhön liittyvää lainsäädäntöä läpikäydessä kävi ilmi, poliisilaitos voi kauppakeskuksen hakemuksesta perustellusta syystä asettaa kauppakeskukseen järjestyksenvalvojan, mikäli poliisilla ei ole omia edellytyksiä turvata järjestystä ja turvallisuutta. Eli järjestyksenvalvojaa ei voi noin vain palkata, vaan kauppakeskuksella pitäisi olla perusteltu syy, miksi se tarvitsee järjestyksenvalvojan. Tämäkään ei ole riittävää järjestyksenvalvojan asettamiseksi, sillä lisäksi tulee harkita, voisiko poliisi hoitaa järjestyksen ja turvallisuuden turvaamisen.

Oulun Ideaparkissa on melko harvoin tilanteita, joiden ratkaisemiseksi vartijan toimivalta ei riitä, joten perusteltua syytä järjestyksenvalvojan asettamiselle tuskin on. Poliisi jalkautuu Oulun Ideaparkiin tuskin koskaan, mutta poliisin näkyminen kauppakeskuksessa edes silloin

tällöin olisi kyllä toivottavaa. On kuitenkin selvää, että häiriökäyttäytymistä esimerkiksi näpistelyyn verrattuna ei Oulun Ideaparkissa juuri ole. (Häli 2018.) Yksi syy tähän on varmasti se, että kauppakeskus sijaitsee kaupungin laitamilla hyvämaineisella alueella, jossa on paljon lapsiperheitä. Oulun Ideaparkissa ei myöskään ole varsinaisia anniskeluravintoloita, mikä saattaisi vaikuttaa häiriökäyttäytymisten määrään.

Turvallisuuskoulutuksessa tullaan tulevaisuudessa menemään siihen suuntaan, että vartijoilta ja järjestyksenvalvojilta vaaditaan vähintään perustutkinto eikä pelkkä vartija- tai järjestyksenvalvojakortin suorittaminen riitä pätevyudeksi. Pohjalla oleva koulutus voi olla muultakin kuin turvallisuusosalta hankittu. Lisäksi turvallisuusalan koulutuksen pitäisi keskittyä Marko Koivikon tekemien selvitysten mukaan enemmän asiakaspalveluun. Esimerkiksi järjestyksenvalvonta nuorisotapahtumassa onnistuu paremmin, mikäli järjestyksenvalvojalla on kokemusta nuorten kanssa toimimisesta. (Koivikko 2018.)

Mikäli vartijoilla olisi oikeus sakottaa esimerkiksi selvissä yksinkertaisissa näpistysjutuissa, joissa tekijä on tunnettu, toisi se säästöjä kaikille osapuolille, lisäisi joustavuutta ja nopeutta asian hoitamista. Joskus poliisia joutuu kiinniotetun kanssa odottamaan pitkäänkin. Mikäli tekijä ei olisi ennestään tuttu, tai hänen henkilöllisyyttä ei voitaisi varmistaa, kutsuttaisiin paikalle edelleen poliisi. Tällaista mahdollisuutta on ajanut esimerkiksi sisäministeriön poliisiyksikön lainsäädäntöosastolla työskennellyt ja nykyään turvallisuuskomitean sihteeristöön kuuluva Timo Kerttula. (Alatalo 2018.)

## 8 POHDINTA

### 8.1 Johtopäätökset ja jatkotoimenpiteet

Laadullisessa tutkimuksessa johtopäätösten esittäminen ja pohdinta on joustavaa, ja aineiston yhdistävää pohdintaa voi olla kunkin luvun yhteydessä. Tämän lisäksi tarvitaan kuitenkin yleensä myös loppupohdinta, jossa päätelmät kerätään yhteen. (Hirsjärvi ym. 2004, 250.) Myös tässä opinnäytetyössäni esitän osan pohdinnoista ja kehitysideoista jo siinä yhteydessä, kun kyseistä asiaa käsitellään.

Tavoitteenani oli ensinnäkin selvittää sitä, miten Oulun Ideapark on nykypäivänä varautunut yleisen järjestyksen ja turvallisuuden haasteisiin sekä rikoksiin. Oulun Ideaparkissa käytössä oleva turvallisuustekniikka on varsin nykyaikaista ja sitä käytetään tarkoituksenmukaisesti. Toimivan kuorisuojauksen lisäksi suuri merkitys turvallisuudelle on kauppakeskuksessa työskentelevien turvallisuuskoulutuksella. Oulun Ideaparkissa työskentelevien turvallisuusasioihin perehdyttämistä voitaisiin kehittää esimerkiksi velvoittamalla kaikki osallistumaan koulutukseen.

Vaikka turvallisuuden kannalta paras tilanne saavutettaisiin sillä, että Oulun Ideaparkissa olisi vartijoiden lisäksi myös järjestyksenvalvoja, perusteltua syytä järjestyksenvalvojan asettamiselle tuskin on. Mikäli häiriökäyttäytymisiä ja tarvetta järjestyksenvalvojalle kuitenkin olisi, voisi järjestyksenvalvojina toimia aiemmin Oulun Ideaparkissa vartijoina olleet.

Tällä tavoin voitaisiin hyödyntää vartioimisliikkeen työntekijöille kertynyttä tietoa esimerkiksi kiinteistöstä ja kauppakeskuksen asiakkaista.

Toinen tavoite oli selvittää, miten poliisin näkökulmasta turvallisuutta voitaisiin Oulun Ideaparkissa parantaa, ja mihin lähitulevaisuudessa pitäisi varautua. Tulevaisuuden turvallisuusriskeihin voidaan varautua ainoastaan parantamalla nykyistä turvallisuustilannetta. Oulun Ideaparkin kohdalla tämä tarkoittaa erityisesti riittävän ja ajantasaisen turvallisuussuunnitelman laatimista. Turvallisuussuunnitelma perustuu riskikartoitukseen, ja myös se olisi syytä päivittää. Oulun Ideaparkin turvallisuussuunnitelma sisältää tällä hetkellä ainoastaan pelastussuunnitelman, mutta sen olisi hyvä sisältää myös rikostorjuntasuunnitelma sekä kriisi- ja kriisiviestintäsuunnitelma. Rikostorjuntasuunnitelman tekemiseen löytyy työkaluja esimerkiksi Poliisin internetsivuilta.

Oulun Ideaparkilla on selvästi tarve lisäresurssille, jolla olisi riittävä koulutus ja asiantuntemus turvallisuusosalta. Tällaisen henkilön palkkaamista ei kuitenkaan tällä hetkellä ole budjetoitu. Yksi vaihtoehto olisi palkata henkilö, joka vastaisi turvallisuusasioiden lisäksi kiinteistöautomaatiosta, avainhallinnasta sekä muista päivittäisistä logistisista tehtävistä, ja toimisi tällöin myös yhteyshenkilönä esimerkiksi vartioimisliikkeeseen ja kiinteistöhuoltoon. Tällöin Oulun Ideaparkin johdon työtaakka vähenisi ja palkkaus olisi paremmin perusteltavissa. Toinen vaihtoehto olisi turvallisuussuunnitelman kehittäminen ja täydentäminen opinnäytetyöntekijöiden avulla. Tällöin on kuitenkin tärkeää, että opiskelijalla on riittävä asiantuntemus turvallisuusosalta esimerkiksi aiemman koulutuksen ja työtehtävien kautta.

Yllättävää on se, että vaikka kriisi- tai kriisiviestintäsuunnitelmaa ei ole olemassa, on Oulun Ideaparkissa pystytty muodostamaan tarpeen tullen kriisiorganisaatio ja hoitamaan poikkeustilanteet onnistuneesti. Myös kauppakeskusjohtaja Petri Hälin mielestä turvallisuuteen liittyvät asiat pitäisi saada asianmukaisesti dokumentoitua. Painetta tähän lisää se, että Petri Häli on siirtymässä vuoden vaihteen jälkeen Seinäjoen Ideaparkin toimitusjohtajaksi ja tällä hetkellä moni asia on vain Oulun Ideaparkin johdon tiedossa.

On harmillista, että Oulun Ideaparkissa on valmiudet monipuolisille ja nykyaikaisille ratkaisuille, mutta niitä ei ole erinäisistä syistä saatu otettua käyttöön. Merkittävin yksittäinen syy on edellä mainittu resurssipula.

Turvallisuuden parantamiseksi Oulun Ideaparkin olisi hyvä tehdä edes jonkin verran yhteistyötä viranomaisten kanssa. Vaikuttaa siltä, että ainakaan Oulun Ideaparkin tahtotilasta yhteistyön puuttuminen ei ole kiinni. Vaikka Oulun Ideaparkissa ei olekaan merkittävästi yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviä ongelmia eikä poliisillekaan tehtäviä kyseiseen kauppakeskukseen kovin usein tule, voitaisiin yhteistyön kautta saada molempia osapuolia hyödyttävää tietoa ja kehittää kauppakeskusturvallisuutta. Viranomaisyhteistyö sekä muut tässä opinnäytetyössä esille tulleet seikat turvallisuuden kehittämiseksi parantaisivat kansalaisten turvallisuutta.

Opinnäytetyötä tehdessäni Oulun Ideaparkin sisäisissä ohjeissa tuli ilmi muutama turvallisuuteen liittyvä epäkohta. Näistä on välitetty tieto Oulun Ideaparkin johdolle, ja ohjeistuksia mahdollisesti korjataan.

Oulun Ideaparkin tarkoitus on koostaa Tulevaisuuden turvallinen kauppakeskus -ohje sekä vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu kohdekortti tämän opinnäytetyön sekä samasta aiheesta tehtyjen pelastustoimen ja ensihoidon opiskelijoiden opinnäytetöiden pohjalta. Tällä hetkellä kyseisten koosteiden on tarkoitus valmistua vuoden 2019 aikana.

## 8.2 Työn luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu tutkijan koko tutkimuksen aikana tekemiin valintoihin ja ratkaisuihin (Eskola & Suoranta 2014, 209, 211). Näin ollen haastateltavien valinnalla on suuri merkitys opinnäytetyöni luotettavuuden kannalta. Haastavuu- tensa opinnäytetyöni toteuttamiseen teki yllättäen kiristynyt aikataulu ja kesälomat, jonka vuoksi en onnistunut sopimaan haastatteluja kaikkien etukäteen suunnittelemini kanssa. Koen kuitenkin, että nämä henkilöt, joita nyt haastattelin, antoivat työlleni paljon luotettavaa tietoa ja olivat todellisia turvallisuusalan asiantuntijoita.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tarkka selostus siitä, miten tutkimus on tehty (Hirsjärvi ym. 2004, 216). Tämän vuoksi pyrin kertomaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti opinnäytetyöni toteuttamisesta ja haastateltavien taustoista.

Mielestäni luotettavuutta lisää myös se, että olen pystynyt tarkistamaan yksityiskohtia lähes milloin vain kauppakeskusjohtaja Petri Häliltä, ja tämä on vähentänyt väärinymmärrysten mahdollisuutta. Petri Häli on aiemmin työskennellyt muun muassa pelastusalan eri tehtävissä ja johtanut lääkärihelikopteritoimintaa. Lisäksi myös hänellä on kokemusta luottamus- tehtävistä Suomen Pelastusalan keskusjärjestö ry:ssä. Näin ollen myös hänelle turvallisuus- asiat ovat olleet jo ennestään tuttuja, mikä on helpottanut keskustelua.

Kaikissa haastattelutilanteissa oli rauhallinen ympäristö eikä kenelläkään ollut kiire minne- kään. Näin ollen asioista voitiin keskustella syvällisesti ajan kanssa ja pystyin tekemään kat- tavat muistiinpanot.

Opinnäytetyön toimeksiantaja toivoi, että selvitän tulevaisuuden turvallisuusuhkia, mutta tu- levaisuuden ennustaminen on vaikeaa, lähes mahdotonta. Tutustuessani eri lähteisiin sekä haastatellessani Matti Alataloa ja Marko Koivikkoa kävi kuitenkin selväksi, että ainoastaan tunnettuihin riskeihin voidaan varautua eikä mitään täysin uutta ja erilaista ole odotettavissa lähivuosina liittyen Oulun Ideaparkin turvallisuuteen poliisin näkökulmasta.

Opinnäytetyöni on julkinen, joten en voinut hyödyntää Oulun Ideaparkin turvallisuustilan- teesta saamaani salassa pidettävää tietoa. Toimeksiantaja Oulun Ideaparkia tämä tuskin hai- tantee, sillä heillähän tämä tieto on, mutta ulkopuolisen näkökulmasta kyseinen tieto olisi tuonut opinnäytetyöhöni lisäarvoa.

### 8.3 Ammatillinen kasvu ja kehittyminen

Ymmärrykseni siitä, millaisia eri tahoja kauppakeskuksissa toimii ja mitkä kaikki asiat vaikuttavat kauppakeskusten toimintaan ja turvallisuuteen, kasvoi opinnäytetyötä tehdessäni. Uskon, että tästä on minulle hyötyä mihin tahansa kauppakeskukseen tai vastaavaan monitoroitilaan kohdistuvalla poliisitehtävällä sekä lisäksi asioidessani poliisina kauppakeskusten turvallisuuteen liittyvissä asioissa minkä tahansa tahon kanssa.

Opinnäytetyötä tehdessäni ymmärsin myös, miten laajasta asiasta onkaan kyse, kun puhutaan turvallisuudesta. Eri toimijoita ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä on valtavasti. Toisaalta loppujen lopuksi on kyse varsin yksinkertaisista ja perustelluista, järkeenkäyvistä asioista.

## LÄHTEET

Alatalo, Matti 2018: Securitas Oy:n palveluesimies. Haastattelu 5.7.2018.

Dey, Ian 1993: Quantitative Data Analysis. A User Friendly Guide for Social Scientists. London, Routledge.

Elinkeinoelämän keskusliitto: Yritysturvallisuus. Luettavissa: <https://ek.fi/mita-teemme/tyoelama/yritysturvallisuus/>. Luettu 22.5.2018.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2014: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere, Vastapaino.

Harju-Jeanty, Tero & Kiviniemi, Ville 2011: Vartioimisliikkeen havainto- ja ilmiötieto tietojohdoisen poliisitoiminnan tukena. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011112515578>.

HE 20/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi.

HE 22/2014. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 224/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 330/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi järjestyslain muuttamisesta.

Heinonen, Jarmo & Keinänen, Anssi & Paasonen, Jyri 2013: Turvallisuustutkimuksen tekeminen. Helsinki, Tietosanoma Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004: Tutki ja kirjoita. Helsinki, Tammi.

Häli, Petri 2018: Ideapark Oulun kauppakeskusjohtaja. Haastattelut, sähköpostit ja puhelut.

Ideapark Oulun intranet-sivusto. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://intraoulu.ideapark.fi/Login/>. Luettu 4.7.2018.

Ideapark Oulun turvallisuuden toiminnanohjausjärjestelmä PRO24. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://www.pro24.fi/FrontPage/>. Luettu 18.7.2018.

Keskuskauppakamari & Helsingin seudun kauppakamari 2017: Yritysten rikosturvallisuus 2017: Riskit ja niiden hallinta. Luettavissa: <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2017/10/yritysten-rikosturvallisuus-2017.pdf>.

Koivikko, Marko 2018: Oulun seudun ammattiopiston turvallisuusalan opettaja. Haastattelu 6.7.2018.

Laukka, Minna 2011: Kauppakeskus Sellon murhat. Teoksessa: Pohjolan poliisi kertoo 2011. Björkgård, Jan-Erik (toim.). Tampere, Pohjolan poliisin urheiluliitto, 27-38.



Mäkelä, Pekka & Kapiainen, Jari & Taipale, Ari & Saarikivi, Ilari & Niemi, Jani 2017: Järjestyksenvalvojan koulutusmateriaali perus- ja kertauskoulutuksiin. Poliisiammattikorkeakoulu.

Oulun kauppakamari: Kauppa- ja matkailuvaliokunta. Luettavissa: [https://www.oulunkauppakamari.fi/vaikuttaminen/valiokunnat/kauppa- ja\\_matkailuvaliokunta](https://www.oulunkauppakamari.fi/vaikuttaminen/valiokunnat/kauppa- ja_matkailuvaliokunta). Luettu 20.7.2018.

Paasonen, Jyri (toim.) 2013: Yleisötilaisuuksien turvallisuus. Helsinki, Tietosanoma.

Paatero, Mikko 2016: Sisäinen turvallisuus horjuu. Jyväskylä, Docendo Oy.

Poliisi: Järjestyslaki. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/jarjestys/jarjestyslaki>. Luettu 20.6.2018.

Poliisi: Kysymyssarja. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/rikokset/yritysturvallisuus/kysymyssarja>. Luettu 10.7.2018.

Poliisi. Rikosten torjunnan toimintamalli yrityksille. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/rikokset/yritysturvallisuus>. Luettu 8.7.2018.

Poliisi. Rikostorjunnan toimintamalli yrityksille. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/rikokset/yritysturvallisuus/toimintamalli>. Luettu 9.7.2018.

Poliisi: Yleinen järjestys ja turvallisuus. Luettavissa: [https://www.poliisi.fi/turvallisuus\\_ja\\_valvonta/jarjestys](https://www.poliisi.fi/turvallisuus_ja_valvonta/jarjestys). Luettu 24.6.2018.

Poliisi: Yleinen paikka. Luettavissa: [https://www.poliisi.fi/jarjestys/yleinen\\_paikka](https://www.poliisi.fi/jarjestys/yleinen_paikka). Luettu 25.6.2018.

Sisäasiainministeriö 2011: Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-667-7>.

Sisäasiainministeriö 2012: Turvallisempi huominen – Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-761-2>.

Sisäministeriö: Poliisi ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/yleinen-jarjestys-ja-turvallisuus>. Luettu 25.6.2018.

Sisäministeriö: Vartijoiden ja järjestyksenvalvojen käyttö on lisääntynyt. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/vartiointi-ja-jarjestyksenvalvonta>. Luettu 27.6.2018.

Suomen kauppakeskusyhdistys ry 2005: Kauppakeskusten turvallisuusjohtaminen. Luettavissa: <http://www.kauppakeskusyhdistys.fi/media/turvallisuusjohtaminen/kauppakeskusten-turvallisuusjohtaminen-projektiraportti-2005.pdf>.

Suomen kauppakeskusyhdistys ry: Kauppakeskukset 2018. Luettavissa: <http://www.kauppakeskusyhdistys.fi/media/kauppakeskusjulkaisu/2018-kauppakeskusjulkaisu.pdf>.

Syrjäaho, Antti 2004: Myyrmannin räjähdys. Teoksessa: Pohjolan poliisi kertoo 2004. Björkgård, Jan-Erik (toim.). Helsinki, Pohjolan poliisin urheiluliitto, 21-32.

Teperi, Anna-Maria 2014: Turvallisuus ihmisten toimintana. Välineitä työpaikan turvallisuuskulttuurin kehittämiseen. Helsinki, Helsingin kaupungin työterveyskeskus.

Uusitalo, Heikki 2018: Liikennettä ohjataan ja rajoitetaan Oulun keskustassa painavilla kukkalaatikoilla – tavoitteena turvallisuuden lisääminen. Kaleva 26.6.2018. Luettavissa: <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/liikennetta-ohjataan-ja-rajoitetaan-oulun-keskustassa-painavilla-kukkalaatikoilla-tavoitteena-turvallisuuden-lisaaminen/797664/>.

Työturvallisuuskeskus: Yhteinen työpaikka ja yhteisten vaarojen työpaikka. Luettavissa: [https://ttk.fi/tyoturvallisuus\\_ja\\_tyosuojelu/toimialakohtaista\\_tietoa/yksityiset\\_palvelu-alat/yhteinen\\_tyopaikka\\_ja\\_yhteisten\\_vaarojen\\_tyopaikka](https://ttk.fi/tyoturvallisuus_ja_tyosuojelu/toimialakohtaista_tietoa/yksityiset_palvelu-alat/yhteinen_tyopaikka_ja_yhteisten_vaarojen_tyopaikka). Luettu 16.7.2018.

Vilka, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Waitinen, Matti & Halttunen, Keijo 2016: Oppilaitoksen turvallisuusopas 2: turvallisuuskulttuurin kehittäminen. Helsinki, Suomen palopäällystyöliitto.